

Aspecte și evoluții ale obștii contemporane

Monica Șișeștean

Universitatea București

Articolul își propune o analiză socio-istorică a obștilor devălmașe în două sate de pe Valea Putnei, Păulești și Hăulișca. Materialul este structurat în trei părți: obștea înainte de 1900, obștea în perioada 1900-1948, perioada comunistă și cea de după retrocedarea terenurilor forestiere și a pășunilor odată cu legea Lupu 1 din 11 ianuarie 2000. În perioadele istorice menționate sunt descrise principiile de funcționare a instituției obștii, precum și schimbările survenite în structura acesteia. De asemenea, studiul este centrat și pe măsurarea sentimentului de proprietate colectivă în indiviziune.

Introducere

Studiul asupra obștilor face parte dintr-un proiect amplu care vizează cercetarea formelor de proprietate colectivă din România. Cercetarea s-a desfășurat în două sate de pe Valea Putnei, Păulești și Hăulișca¹. Pentru obținerea de informații, am folosit metode calitative și cantitative. În această etapă a studiului am utilizat numai interviul ca metodă de analiză, referindu-ne numai la cazul obștilor Păulești și Hăulișca.

În luna iulie 2005, am extins cercetarea și în satele comunei Nistorești de pe Valea Nărujei, aceasta având în componență două obști, Nistorești și Herăstrău. În această fază a studiului am colaborat cu studenți de anul I din cadrul Facultății de Sociologie.

Intenționăm să discutăm persistența acestei forme organizatorice de-a lungul secolelor și procesele prin care a trecut bazându-ne pe surse bibliografice și pe cercetări de teren proprii.

Traseul obștii a fost reconstituit începând cu perioada de început a secolului

al XX-lea, fiind intervalul maxim pe care îl conservă memoria obștenilor. În partea de început a cercetării ne-am axat pe perspectiva descriptivă a instituției obștii și am continuat cu surprinderea modului în care vrâncenii percep raporturile obștii cu statul, reprezentat prin ocoalele silvice și finalizând printr-o încercare de măsurare a modului în care sentimentul proprietății asupra pădurii a suferit modificări în mentalul localnicilor.

Obștea înainte de 1900

Evocarea obștii din trecut presupune un demers dificil. Informații despre modul de organizare al acestora pot fi furnizate de lucrări de specialitate din domeniul istoriei și sociologiei, dar și de oameni bătrâni care reproduc, la rândul lor, povestirile transmise din generație în generație. Ambele surse sunt deopotrivă importante. Ne propunem descrierea instituției obștii în diferite contexte socio-istorice și identificarea

schimbărilor survenite în structura ei. „Satul devălmaș este o asociație de gospodării familiale, pe baza unui teritoriu stăpânit în comun, în care colectivitatea ca atare are drepturi anterioare și superioare drepturilor gospodăriilor alcătuitoare, drepturi exercitate prin organul de conducere denumit obște” (Stahl, 1998, 66). În fazele de început ale constituirii și dezvoltării ei, obștea (arhaică) avea un caracter mai omogen în virtutea unor mecanisme mai puternice de exercitare a controlului social. Proprietatea comună asupra întregului patrimoniu obștesc determina împărțirea acestora și valori, reprezentări, credințe. Omogenitatea era conferită și de valori predominat egalitariste, datorate agriculturii de tip itinerant, prin defrișări și desțeleniri, în virtutea căreia fiecare obștean avea acces egal de valorificare a proprietății. În această fază a devălmășiei absolute nu era o delimitare clară între pământurile de cultură și cele care se individualizează ultimele, pășunile și pădurile, în anumite zone rămânând indivize până în ziua de astăzi. În această etapă, ocolul, format din ansamblul obștilor sătești care alcătuiau Țara Vrancei, constituia o autoritate suprăsătească cu valoare socială de reglementare a raporturilor cu autoritatea boierească și domnească. Statutul de funcționare al obștilor arhaice era reglementat de legi nescrise, cu profundă valoare cutumiară, respectate într-o formă tacită. Dar care erau aceste norme? Obligația de respectare a patrimoniului comun prin menținerea unor drepturi de tip egalitarist, obligația de preemțiune, întâietatea rudelor și vecinilor în vânzarea pământului când se produce ieșirea din indiviziune a celorlalte tipuri de pământuri, iar obștenii pot să-și înstrăineze proprietățile individualizate, pădurea rămânând în indiviziune, folosită în continuare devălmaș. Proprietatea în indiviziune se degradează pe măsură ce

slăbesc mecanismele de menținere a omogenității și coeziunii în cadrul obștii.

Ce anume a generat slăbirea instituției obștești? Factori de ordin demografic și economic, fărâmițarea proprietății prin tehnică succesorală, odată cu ieșirea din indiviziune a pământului, dobândirea de către femeie a dreptului de moștenire și de proprietate, sub incidența legislației moderne. Moștenirea de tip egalitar asociată cu tendința modelului românesc de căsătorie (virilocal) a generat înstrăinarea proprietății. Pătrunderea unor elemente alogene în structura obștilor reprezintă un alt factor care produce eterogenitate.

Am prezentat câteva caracteristici ale obștii din perioada de dinainte de 1900. Ele au suferit în decursul istoriei o serie de transformări, surprinse în interviurile realizate cu obștenii. Am urmărit modul în care cei veniți din exterior, cu o lipsă profundă de cunoaștere a realității obștești, ajung să se infiltreze în obște, slăbind treptat legăturile comunitare și sentimentul de proprietate comună: „Tribul nu e organizația aia? ... prima formă, sau nu prima, că au fost altele, între membrii tribului chiar dacă nu mai există linie de rudenie directă, la noi s-a alterat din cauza celor veniți, pentru că zona s-a populat, cei autohtoni în timp a dispărut, fără urmași, fără nimic, până când s-a pierdut urma strămoșului, ori au emigrat” (C.B., secretar obște, 52 de ani, sat Păulești).

Dar care sunt concret acești factori ai schimbărilor? Dreptul colectiv de valorificare a patrimoniului obștesc se degradează pe măsură ce elemente alogene își fac simțită prezența în sânul obștilor. Nu ne referim aici numai la procesele de aservire a obștilor devălmașe, ci și la alte forme de pătrundere în obște. Cum este de exemplu cazul oierilor ungureni ce arendează munții Vrancei devenind treptat proprietari cu drepturi depline în obște,

dar și al venirii evreilor în secolul al XIX-lea, care aduc cu ei o tehnologie mai avansată de exploatare forestieră. Actualmente, în satul Păulești există câteva familii de evrei care, pentru a se integra în obște, s-au creștinat schimbându-și numele, în urma botezului, în Botezatu. Aceștia au fost asimilați ca obșteni chiar dacă nu fac parte din familiile vechi din sat, primul evreu stabilindu-se în zonă în secolul al XIX-lea: „Pentru că între timp au apărut strămoșii mei, ai lui și a lui altul, ăștia care veneau din afară care nu mai concordau cu realitatea din sânul colectivității lor, și-au plecat cinstit nu cu război sau cu altceva, acei Botezatu (jidanii) care a venit s-a instalat aici, au venit cu fierăstraiile mecanice pe apa Putnei, acționate de apă, au împânzit totul, în momentul în care au prins a chiaburi și i-au cam marginalizat pe autohtoni și ăștia au cam încercat să-i înlăture, dar s-au întors înapoi pentru că au putere economică, de asta au plecat oamenii și satele au rămas goale, au mai venit și alții...” (C.B. secretar obște, 52 de ani, sat Păulești)

Aceste forme de pătrundere în obștile vrâncene nu au schimbat semnificativ caracterul devălmaș și egalitarist al acestora, ci au ajuns să se constituie în elemente integrate mai mult sau mai puțin organic, prin respectarea valorilor cutumiare preexistente, singura normă încălcată fiind aceea a dreptului moștenit prin apartenența la familiile vechi autohtone.

Am dat câteva exemple prin care se poate observa infiltrarea în obște a unor elemente străine de realitatea locală ancestrală, negenerate de procesele feudale de aservire

Zona Vrancei nu a fost aservită (decât intermitent, unele sate și pentru o scurtă durată), menținându-și până azi titulatura de obște de moșneni sau răzeși (de țărani liberi), acest caracter datorându-se și

particularităților geografice ale regiunii, ea fiind complet izolată de marile drumuri comerciale ale țării

Obștea în perioada 1900-1948

Între 1900 și 1948, structura obștei suferă modificări, iar în 1910, odată cu elaborarea codului silvic se reglementează oficial și primul statut de funcționare al acesteia, atribuindu-i-se calitatea de persoană juridică. În virtutea schimbărilor obștea desemnează în continuare satul, comunitatea, dar și o structură nou-constituită, formată din: președinte, consiliu de administrație, secretar contabil, copist, brigadier silvic ținând loc de șef de exploatare și pădurari. Această diviziune a muncii în funcții specializate este constituită la nivel oficial. În mod real, ea nu funcționează ca o organizație birocratică, funcționarii nu sunt plătiți pentru munca prestată, rolul lor nefiind foarte bine reglementat: „Obștii nu-i era atunci să aibă un birou aparte al obștii, să zică că are contabil, n-avea decât pe președintele obștii, care nu era plătit cu un salariu, era pe degeaba, puțin, așa, o mânăjă să zicem și pădurar comunal înființasem. Restu' – nu mai aveam nici un funcționar” (N.B., pensionar, 85 de ani, sat Păulești).

În această perioadă au avut loc două reglementări oficiale ale statutului obștii, „Așezămintele” din 1913 și 1923. În cadrul lor erau clarificate chestiuni legate de hotar, calitatea de obștean, drepturile și obligațiile acestora, dar și cele ale președintelui și consiliului de administrație. Prin aceste „Așezăminte” ceea ce funcționase până atunci în regim de cutumă, devine normă scrisă. Una dintre norme este păstrarea devălmășiei, obligația de respectare a patrimoniului colectiv obștesc fără posibilitatea de luare în posesie și

delimitare a unui perimetru din cadrul pădurii pentru o valorificare individuală: „În baza dreptului său de codevălmaș, niciunul dintre moșneni sau răzeși nu poate exercita acte de proprietate sau de posesiune individuală asupra averii obștei, precum a închide locuri, a tăia arbori din pădure și a introduce vite la pășunat fără autorizație” („Așezământul” din 1923, alineatul 1). De asemenea, se încearcă menținerea obștii și „Moșnenii sau răzeșii care au înstrăinat partea lor stabilită prin tabela definitivă încetează de a mai face parte din obște, înlocuindu-se cu cumpărătorul drepturilor lor. Când înstrăinarea este parțială, ei pierd venitul proporțional cu dreptul înstrăinat” („Așezământul” din 1923, alineatul 1) O altă obligație este cea a preemțiunii, referindu-se la întâietatea rudelor și vecinilor în cumpărarea pământului. Prin înstrăinare, obșteanul pierde integral dreptul cedând locul altei persoane. „Drepturile moșnenilor (răzeșilor) sunt stabilite în tabela de drepturi, după cum se prevede în anexatul registru, despre care se face mențiune la articolul 3 din prezentul Așezământ. Până la ieșirea din indiviziune sau vânzarea pe veci a întregii averi a obștei, aceste drepturi asupra averii obștei se exercită în comun prin Consiliul Administratorilor și pe baza Așezământului de față” („Așezământul” din 1923, alineatul 3).

Rolul statului în activitatea forestieră este de protecție a pădurilor, prin impunerea unui regim de exploatare forestieră, și de respectare a unor drepturi cutumiare care constituie fundamentul acestor „Așezăminte”. Intervenționismul statal interbelic nu este perceput de către obștenii intervievați, care au trăit această perioadă, ca o formă de atentare la un drept ancestral „te duceai la pădure cu căruța și cu toporul sau cu un fier și tăiai ce voiai și cât voiai, numai că pădurea era mai mare și nu se

cunoștea de unde tăiau toți din sat, erau niște fierăstraie acționate de cursul apei și să făcea scândură și o dată pe săptămână te duceai la Focșani și luai niște bani buni” (N.B., pensionar, 85 ani, sat Păulești). „Practic înainte puteai să iei cât lemn voiai?” „Sigur, dar trebuia să și poți lua, șoselele erau proaste, comuniștii au făcut șosele bune, pe urmă a apărut mecanizarea asta forestieră, drujbe, tractoare, tafuri, care puteau să scoată lemnul, buldozere, că altfel nici nu puteai să tragi, erau locuri în care nici nu puteai să tragi... oamenii luau de acolo de unde puteau să tragă și cu căruța, cu calul” (N.B., pensionar, 85 de ani, sat Păulești). „Și puteai să te duci de câte ori voiai?” „Puteai să te duci în fiecare zi că nu te oprea nimeni, dar nici o gaură mare în pădure nu se creea, că n-avea cum, era pădure multă”. (N.B., pensionar, 85 de ani, sat Păulești).

În această perioadă limitele erau impuse în mod natural, regimul silvic devenind mai restrictiv și raționalizând accesul în pădure odată cu sărăcirea ei. Chiar și așa se poate observa din interviul citat că lemnul putea constitui o sursă importantă de venit pentru obșteni.

La începutul secolului XX, în virtutea primei reglementări formale, obștea avea un perimetru din pădure care putea fi licitat, banii obținuți putând fi folosiți în alte scopuri, pentru construcția de școli, biserici, cămine culturale etc. Societățile Forestiere Anonime au fost cele care au licitat, acest lucru nefiind dezirabil pentru obșteni. Finalmente au reușit să obțină drept de uzufruct prin oferirea de bani președinților de obște. Ulterior s-au erijat în proprietari de drept asupra pădurilor, structura administrativă din cadrul obștei vânzând nu numai lemn acestor societăți, ci efectiv munții: „au intervenit în perioada respectivă societăți străine, în

special austro-ungare, Societatea Frăția, Ardeleana, Carpatina și alte societăți austro-române care au solicitat să liciteze lemn de la obște, exploatau materialul lemnos și trăgeau cu trenulețul forestier pe la Soveja, la Tișița, lângă Mărășești, și de acolo la linia ferată cu ecartament normal... cum este și acum, noi dăm lemnul la diferite societăți, ei exploatează... unii dintre ei (președinți de obște) au acaparat și au devenit și proprietari, vânzând nu numai lemn, ci chiar pădure... respectivii solicitau de la obște, au fost vânduți și au reușit să acapareze munți întregi sau picior de munte și de acolo puteau să-l vândă la aceste societăți, aceștia atrăgându-i pe diferiți fruntași ai obștei; și nu se mai respectau acele legi scrise sau nescrise, ci vindeau la unii, la alții, cum spunea Giurăscu în *Istoria culturii române din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre* că au fost acele cozi de topor în Vrancea care au vândut picior de munte...” (V.B., profesor de geografie, 55 de ani, sat Tulnici). Observăm că prin nerespectarea obligației de neînstrăinare a patrimoniului obștesc se diminuează și valoarea cutumiară a obștii. În satul Păulești a existat în perioada 1900-1928 sau 1929 societatea Tișca ce cumpăra lemn de la populație. Unii obșteni susțin că nu în perioada Societăților Anonime Forestiere s-au tăiat pădurile, ele nedispunând de mijloace avansate de exploatare forestieră, ci cu preponderență în cea comunistă, când terenurile forestiere se valorificau intensiv. Rolul noii categorii constituite era de protejare a patrimoniului obștesc și de menținerea a unei identități colective. După cum spune și H. Stahl în *Contribuții la studiul satelor devălmașe*, drepturile nebaștinașilor erau doar abstracte, statutul de proprietar neavând nici o bază legală, obștea neputând înstrăina pădurile. Și actualmente continuă procesele cu covășnenii care încercă să-și

revendice proprietățile din zona Vrancei, în virtutea unor argumente istorice, de tipul celor menționate mai sus, dar și a graniței Imperiului Austro-Ungar, care a avut limita până în zona Tulnici din județul Vrancea. Un obștean din localitatea Tulnici ne povestea despre o întâmplare de după retrocedare. Covasnenii au delimitat zona de munte pentru pășune asupra căreia susțin că au drept de proprietate, cu steaguri ungurești, intervenind în această chestiune prefectura și cerându-le să părăsească zona până la finalizarea proceselor. În luptele purtate de austrieci cu turcii, în urma înfrângerii celor din urmă, austriecii, sfătuiți de grofii unguri, ajung să-și extindă proprietatea dincolo de culmea munților. Cedarea nu se făcea din teritoriu otoman, ci din cel muntenesc și moldovenesc care intra sub protecția turcilor. „Ei invocă hotarul vechi al Imperiului Austro-Ungar, de aceea nu au recunoscut niciodată Tratatul de la Trianon, că ei au fost aici și au cumpărat și au luat prin forță, au cumpărat cu bani președinții de obște, cumpărând astfel anumite proprietăți ale obștei până aici mai jos, până în zona Putnei; și ei vor toată rama montană care e a Vrancei, dar n-au dovedit. Noi am avut documente de la Ștefan cel Mare, deci cei șapte munți care i-au dăruit vrâncenilor să-i aibă din neam în neam, fără supărare din partea cuiva ...” (V.B., profesor de geografie, 55 de ani, sat Tulnici). Legea retrocedării terenurilor forestiere stipula faptul că dovada deținerii proprietății se putea face și cu Carte Funciară. „De la 1860 Imperiul Austro-Ungar instituie Carte Funciară, de fapt aceasta este cum este la noi acum Registrul Agricol; or’, în legea care a apărut, I/2000, spune că se pot face dovezi a dreptului de proprietate inclusiv cu Carte Funciară, ori dacă s-ar aplica ar trebui să se prezinte cu acte în regulă pentru că pot să aibă undeva în

proprietate un teren” (V.B., profesor de geografie, 55 de ani, sat Tulnici). Observăm rezistența în timp a unor documente vrâncene datate din perioada lui Ștefan cel Mare care sunt în permanență evocate, chiar dacă nu în forma originală, așa cum le-a rostit Ștefan când a lăsat cei șapte munți feciorilor Vrâncioaiei, ci mereu traduse și revocate prin „Așezăminte”.

Începând din secolul al XX-lea, odată și cu intensificarea exploatarei forestiere statutul de funcționare al obștii este reglementat prin două „Așezăminte”, cel din 1912 și cel din 1923. Acest fapt se datorează și infiltrării Societăților Anonime Forestiere care, prin licitații multiple, urmăresc drept finalitate dobândirea de drepturi legale de proprietate asupra pădurii. În Vrancea, intervenționismul statal își face simțită prezența aiba târziu, prin reglementări formale în perioada comunistă.

Obștea în perioada comunistă

În 1948 are loc desființarea formală a obștilor, patrimoniul comun intrând în proprietatea statului. „În 1918, toate pădurile le-a luat statul și ele au fost administrate de Rom Silva cu inspectoratele silvice și cu ocoalele silvice.” (S.I., consilier obște, 53 de ani, sat Păulești) Dar impunerea unei legi nu poate șterge definitiv o instituție, ci, cel mult, fundamentul legal, continuând să funcționeze într-o variantă informală, prin respectarea reciprocă tacită a principiilor fiecăruia: „Ce se întâmplă... aici a fost dintotdeauna stat în stat, puține legi au pătruns, ea nu mai era organizată, dar se menținea, nu dădea nimeni peste ea, nici statul, dar nici noi nu dădeam peste legile statului” (C.B., secretar obște, de 52 ani, sat Păulești).

Un element important evocat într-o serie de interviuri cu obștenii este faptul că în perioada respectivă, spre deosebire de momentul reînființării, pădurea era mult mai îngrijită. Actualmente nu se mai fac lucrări de reîmpădurire, amenajare. „Vorbeați mai devreme de reîmpăduririle pe care le făceați în timpul regimului comunist, acum se mai fac?” „Nu, n-am mai auzit, doar în partea Covasnei, Lepșa, Tulnici, dar noi aici nu.” (E.E., casnică, 46 de ani, sat Păulești) În ciuda strictetei existente datorate regimului silvic, obștenii aveau un oarecare sentiment de mulțumire pentru că în fiecare sezon mergeau la pădure și lucrau, remunerația fiind rezonabilă. O mare parte dintre localnici prestau munci ocoalelor silvice, menținându-se o continuitate cu perioada anterioară. În perioada comunistă, lucrul la pădure aducea importante surse de venit. În perioada interbelică, obșteanul mergea frecvent la Focșani cu scândură ca s-o vândă, întâmpinând o serie de dificultăți legate, pe de-o parte, de procesul de exploatare forestieră până la obținerea produsului finit, pe de altă parte, impediamentele se datorau lipsei mijloacelor performante de exploatare, dar și calității precare a drumurilor. „De bună voie, lumea mergea de bună voie?” „De plăcere, era bine, ne duceam la Alunul, atunci era san mare, adică san de alimente, era alimente, ne duceam la plantație, aveam un bordero mare trecuți acolo și luam alimente de 50 de lei banii lui Ceaușescu, de 50 de lei atunci ne ajungea să mâncăm o săptămână și luam pește, pâine, zahăr, ulei, toate ălea toate și stăteam acolo în căbăni, aveam paturi multe, aveam unde să facem mâncare și făceam mâncarea seara, dimineața ne luam mâncare la noi și urcam pe rupă și ne plătea, altădată ieșam la normă, ieșam la 150 de lei, da, la 100 de lei.” (E.E., casnică, 46 de ani, sat Păulești)

Putem presupune că lucrul la pădure menținea un anumit contact cu ceea ce înainte de naționalizare era proprietatea obștenilor. Cum spunea un obștean din Hăulișca. „Obștea mai funcționa pe timpul regimului comunist?” „De sentimente da, de sentimente ale obștii au mai știut. Au mai fost câțiva oameni bătrâni care au știut exact hotarele. Noi n-am știut, ăștia care suntem mai tineri.” (LV., cenzor obște, 46 de ani, sat Hăulișca). Pentru a obține lemne, localnicii mergeau cu bonuri la pădurari și cumpărau fără să săvârșescă vreo ilegalitate, pedeapsa fiind foarte dură. Intensificarea regimului de exploatare forestieră, odată cu instaurarea comunismului, a determinat și necesitatea protecției și asigurării continuității pădurii prin lucrări ample de amenajare, revitalizare și reîmpădurire. În perioada premergătoare comunismului, în virtutea numărului mai redus al populației și densității mari a pădurii, în Vrancea regimul silvic nu-și face simțită prezența decât târziu, când se intensifică exploatarea, atrăgând după sine și reglementarea mai strictă a modului de administrare forestieră.

Din păcate pentru această perioadă nu deținem informații prea multe, singurele aspecte menționate sunt cele descrise mai în sus. În pofida transferului de proprietate de la obște la stat, localnicii vorbesc cu un oarecare regret despre perioada comunistă, și ca reacție la problemele iscate după reînființarea din 2000. Actualmente obștenii nu mai obțin bani muncind la pădure, această posibilitate revenind numai celor din structura administrativă. Regretul mai poate apărea pe fondul lipsei de interes pentru ocrotirea pădurii. „Voiam să știu cam cât timp credeți că o să mai aveți de unde să tăiați?” „Vreo 10 ani, v-am zis, munții îs mari, dar nu-s numai ai noștri, mai sunt și Nistoreștiul, mai sunt și... am mers mereu la lemn, la alunul, ei cresc

de crescut, dar cresc din sămânță, nu-i ocrotit, nu-i săpat și cresc, deși aveam distanță unde facem groapa, e bine în democrație, dar nu e ordine, cum era atunci. Păi să știți dvs. ce frumos era la Alunul pe timpul comunismului, dar acum s-a dărâmat tot, s-a stricat tot, nu mai sunt căbăni, nu mai este decât un singur canton unde se duc pădurarii.” (E.E., casnică, 46 de ani, sat Păulești)

Retrocedarea pădurii prin Legea 1/2000

Ambiguitatea a fost elementul caracteristic perioadei retrocedării. Încadrarea instituției obștii a fost oarecum incertă, neapartinând nici Camerei de Comerț, nici Ministerului de Finanțe, ci înființându-se prin hotărâre judecătorească. „Datorită legii a doua cu privire la terenurile agricole, dar în special cele forestiere, Legea 1/2000, cetățenii din sat au demarat, cei care sunt vechi obșteni, unii dintre ei poate părinți, alții mai tineri, alții oameni mai în vârstă care au prins momentul desființării obștilor în 1948, și au încercat să strângă toate actele care mai erau și pe la cetățeni care s-au mai păstrat și după aceea s-a mers la arhivele statului.” (V.B., profesor de geografie, 55 de ani)

Cei aproape 50 de ani de nefuncționare nu au șters din memoria colectivă semnificația socio-istorică și rolul obștii. Odată cu Legea Lupu, 1/2000, vechile documente sunt „dezgropate”, iar dreptul de proprietate în indiviziune este reconstituit. Obștenii au căutat vechile „Așezăminte”, iar în condițiile în care unele sate nu mai dispuneau de aceste acte s-a recurs la martori și la dovedirea existenței obștii și a vechilor hotare prin ceea ce este stipulat în actele celorlalte obști. De asemenea, în Legea Lupu se stipula că „Exploatarea terenurilor

forestiere prevăzute la art. 26 din prezenta lege se face în conformitate cu statutele formelor asociative admise de legislația statului român în perioada anilor 1921-1940” (Articolul 27, Legea din 11 ianuarie, 2000). Astfel că terenurile forestiere au fost retrocedate „Foștilor membri ai formelor asociative de proprietate asupra terenurilor cu vegetație forestieră, composesorate, obști de moșneni în devălmășie, obști răzeșești nedivizate, păduri grănicerești și alte forme asociative asimilate acestora, precum și moștenitorilor acestora, care au formulat cereri de reconstituire a dreptului de proprietate în baza art. 46 din Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată, li se va elibera un singur titlu de proprietate” (Articolul 28, Alineatul 1, Legea din 11 ianuarie, 2000).

Reconstituirea drepturilor de proprietate s-a realizat în conformitate cu reglementările statutului obștii din perioada care se menționează în lege, dar și în virtutea apartenenței la familiile vechi din sat. În comuna Tulnici, în 1923, s-a constituit o listă cu 523 de obșteni care aveau drept de folosință comună asupra pădurii. Când a intrat în vigoare Legea Lupu s-a ținut cont și de această listă cu cei care făceau parte din obște în perioada interbelică. Au primit cote-părți din pădure cei înscrși pe listă sau descendenții acestora. Obștile s-au retrocedat pe sate și nu pe comune, fiecare dintre ele creându-și propriul statut de funcționare.

În Vrancea, actualmente există 20 de obști. Cea mai mare suprafață de pădure este deținută de obștea Tulnici, 14.000 ha, existând circa 2000 de drepturi.

Obștea actuală – reglementări normativ-juridice.

Cazul obștii Păulești

În studiul de față vom prezenta numai cazul obștii Păulești și Hăulișca, urmând ca într-o cercetare viitoare să vizăm și obștile de pe valea Năruja. Forma juridică a obștii Păulești: „Obștea în devălmășie sat Păulești este persoană juridică română, urmașa obștii nedivizate de răzeși ce a purtat denumirea de obște în devălmășie din această comună și se compune din membrii fondatori, membri cu drepturi în obște” (Articolul 3, Legea din 11 ianuarie, 2000). „Suprafețele forestiere aflate în proprietate comună rămân în proprietate indiviză pe toată durata existenței obștii” (Articolul 6, Alineatul 3, Legea din 11 ianuarie, 2000). Instituția obștii este constituită din președinte, consiliu de administrație și comisie de cenzori (organ de control). Spre deosebire de perioada de dinainte de 1948, ea are caracteristici birocratice, funcționează într-un sediu, având salariați permanenți și sezonieri. În „Așezământul” din 1923 era prevăzut faptul că toate persoanele în vârstă de peste 14 ani pot să voteze. Din această perspectivă, actualul statut a suferit anumite modificări. Numai persoanele în vârstă de peste 18 ani au drept de vot, indiferent de sexul acestora. Săteanul în calitatea lui de obștean are dreptul anual la lemn de foc, în funcție de numărul celor care locuiesc în gospodărie și la 2 mc de lemn de construcție. Prin căsătorie, obștea decide acordarea a 10 mc de lemn pentru construcție. În satul Păulești cuplul căsătorit beneficiază de cote-părți din pădure, stabilite de către obșteni. Persoanele majore din gospodărie beneficiază autonom de drept în obște, indiferent că acesta continuă să gospodărească și să domicilieze în casa

părinților. Tânărul are drept numai la lemn de foc, iar după căsătorie dobândește drept integral. Pătrunderea în cadrul obștii a persoanelor provenite din alte localități, fie prin căsătorie, fie prin cumpărarea de pământ și întemeierea unei gospodării, este reglementată în statutul actual : „Devin membri asociați cu drept în obște toate persoanele care își stabilesc domiciliul în unul din satele mai sus menționate, au gospodării proprietate personală, gospodăresc aici și au împlinit vârsta de 18 ani, după plata unei taxe de înscriere stabilită de adunarea generală” (Articolul 4, Legea din 11 ianuarie, 2000). Comuna Tulnici se abate de la această regulă a cumpărării dreptului în obște după plățirea unei sume, dând dreptul de a fi obștean numai urmașilor celor înscriși pe listele din 1923 ; dar, cum am mai specificat, fiecare obște și-a constituit propriile reguli de funcționare. Dreptul încetează odată cu moartea obșteanului sau prin înstrăinarea bunului obșteanesc. Dar care sunt efectiv aceste drepturi ? Obșteanul poate fi ales în structurile de conducere – o dată la doi ani – poate folosi nestingherit patrimoniul comun etc. În afară de drepturi, există și obligații, de exemplu aceea de preemțiune, de vânzare a bunurilor obștii în primul rând celor care aparțin satului Păulești. „Mai există actualmente obligația de preemțiune ?” „Da, există, adică se spune că dacă e de vândut trebuie să dai la o rudă drepturile de proprietate sau la vecin și după o anumită perioadă în termen de 45 de zile, dacă cel care este vecinul tău sau rudă nu dorește să cumpere poți să vinzi și la alții cu prețul care îți convine.” (V.B., profesor de geografie, 55 de ani, sat Tulnici)

Observăm o continuitate între „Așeză-minte”, modificările fiind nesemnificative, iar tendința preponderentă fiind cea de conservare a obștii ca perimetru devălmaș

închis. De asemenea, tot cadrul cutumiar are preponderență în raport cu cel legal.

Obștea actuală – cazul obștilor Păulești și Hăulișca

În această etapă a studiului ne vom axa pe interviurile realizate cu obștenii din cele două sate, pentru a putea surprinde care sunt factorii ce determină transformarea sentimentului proprietății. Schimbările le vom urmări în trei perioade : perioada interbelică, perioada comunistă și cea de după Legea Lupu. În fiecare dintre momentele menționate ne vom centra pe modul în care este percepută relația dintre obște și stat și raporturile cu proprietatea. Gradul de intervenționism al statului în perioadele istorice menționate determină creșterea sau scăderea sentimentului de proprietar asupra pădurii.

În urma cercetării realizate în această etapă se poate contura o tipologie a obșteanului. Construirea acesteia este necesară deoarece nu putem vorbi de un tip universal al obșteanului, la fel cum obștea actuală nu desemnează numai satul, comunitatea, ci și noua structură administrativă. Lipsa de întrepătrundere între cele două entități apare odată cu delimitarea în interiorul obștii a unei structuri cu rol de intermediere între stat și comunitate. Categoria administrativă a fost creată la începutul secolului al XX-lea, odată cu elaborarea, în 1910, a Codului Silvic. Astfel, obștea nu mai este percepută ca un tot unitar. Necesitatea constituirii de tipuri ale obșteanului apare pe fondul schimbărilor semnificative survenite în perioada comunismului și în cea de după retrocedare în modul de funcționare al obștilor. Fiecare categorie constituită are reprezentările conturate în funcție de caracteristicile perioadei trăite în cadrul obștii.

Tipologia obșteanului o vom construi analizând modul în care localnicii se poziționează în raport cu părțile devălmașe (pădurea și pășunea), dar și cu terții (ocoalele silvice, stat etc.). Reglementarea mai strictă a regimului de exploatare forestieră modifică semnificativ sentimentul de proprietate asupra pădurii, gradul de intervenționism statal reprezentând o măsură a acestui sentiment.

Prima categorie a obșteanului, din care fac parte persoane cu vârste mai înaintate, păstrează în memorie imaginea obștii interbelice, având o serie de caracteristici. 1). O primă trăsătură definitorie se referă la existența unui respect puternic în raport cu menținerea și protejarea pădurii. Atitudinea de respect poate fi interpretată în mai multe moduri. În perioada interbelică, intervenționismul redus din partea statului determină un nivel ridicat al sentimentului de proprietate și de responsabilitate în raport cu patrimoniul comun. Pe de altă parte, posibilitatea de a vinde lemnul sau de a realiza schimburi naturale pe piața din Focșani. Limitele în perioada interbelică erau impuse în mod natural, datorită lipsei mijloacelor avansate de exploatare forestieră, tăierile realizându-se neintensiv. De asemenea, limitele se datorau dificultăților întâmpinate până la obținerea produsului finit (scândură, dulapi etc.), dar și calității precare a drumurilor. „Care avea vită lua lemnul, care nu, nu. Pe vremea aceea țărani noștri mergeau și purtau opinci și era noroi și era greu, era vai de lume. Bătrânii noștri trăiau din masă lemnoasă, făceau material și-l duceau la Focșani și de acolo cumpărau porumb, că aicea-i zonă montană, nu se făcea cereale ca lumea” (S.I., pensionar, 75 de ani, sat Hăulișca)

2). Libertatea de valorificare a lemnului din perioada interbelică conferă obșteanului sentimentul de proprietar de

drept asupra pădurii. Continuitatea în această perioadă era asigurată în mod natural, posibilitățile limitate de exploatare neconferindu-i obșteanului un rol important în procesul de protejare forestieră. Sentimentul responsabilității este determinat și de nivelul scăzut al intervenționismului statal, impunând un regim strict de administrare a proprietății forestiere din perioada comunistă. În măsura în care obștea își menține caracterul omogen și posibilitățile de exploatare limitate, responsabilitatea în raport cu patrimoniul obștii rămâne puternică. Pe măsură ce cutumele își pierd din valoare permițând accesul din exterior al intereselor economice pentru exploatarea intensivă a pădurii, responsabilitatea este preluată de către stat. Acest lucru are loc începând cu perioada interbelică, dar cu reglementări propriu-zise în cea comunistă (este cazul Societăților Forestiere Anonime, care, după cum susțineau obștenii, nu au prădat pădurile ca și comuniștii). Pădurea fiind multă, iar densitatea populației scăzută, nu se impunea o implicare efectivă a obștenilor pentru lucrări de revitalizare, reîmpăduriri, responsabilitatea având un caracter afectiv (regenerarea se realiza pe cale naturală). Această atitudine de respect în raport cu pădurea și de încredere reciprocă a obștenilor, denotă grija față de generațiile următoare care urmau să mențină același caracter al obștii, de asigurare a continuității și solidarității comunitare.

În perioada interbelică obștea mai păstra ceva din caracteristicile obștii arhaice, lipsa mijloacelor avansate de exploatare conferind obștenilor acces egal de valorificare a patrimoniului forestier, existând un sentiment ridicat al solidarității comunitare. În perioada antebelică are loc o primă reglementare oficială a statutului de funcționare, ca reacție la intervenția Societăților Anonime Forestiere, în scopul

limitării oricărei inițiative de valorizare a pădurii ca potențială marfă. În esență, sentimentul de proprietate suferă transformări pe fondul restructurării percepției asupra libertății. Întrebată: „Acum, revenind la libertatea de care vorbeai, dacă ai avea mai multă libertate, cum ai administra pădurea?”, o obșteancă afirmă: „Să știi că lumea este așa și așa, alții ar administra-o care știe că mai are urmași, alții ar face-o dintr-o dată să nu mai rămână nimic. Eu pentru mine aș îngriji-o ca să rămână și la copii, eu mă gândesc și la ăștia din urmă care rămân, că le trebuie și lor un acoperiș, le trebuie și lor să trăiască. Să știi că da, e bine că se păstrează, așa ar fi o harababură, ar tăia toți care cum ar vrea, s-ar și omori acolo, așa-i mai bine, că are o strictețe, că are o limită, eu așa consider că e mai bine” (E.E., casnică, de 45 ani, sat Păulești). Acest pasaj ilustrează necesitatea îndeplinirii obligațiilor statului de protejare a pădurii în condițiile unei intensificări a exploatarei forestiere începută încă din perioada comunistă. Fragmentul ilustrează o situație cu care se confruntă obștea actuală, și anume o scădere a nivelului încrederii și solidarității comunitare. De asemenea, acest fragment sugerează și lipsa de încredere în obște ca sat. Unii obșteni, din aceeași categorie, percep această implicare ca fiind benefică, asigurându-se o continuitate a exploatarei.

Prima categorie, a cărei trăsături le-am subliniat anterior, se confruntă cu un sentiment confuz de proprietate. Confuzia apare pe fondul schimbării statutului sătenilor în cadrul obștii în trei perioade distincte: perioada interbelică, perioada comunistă și cea actuală, fiecare având caracteristici și trăsături proprii. Lipsa oricărei confuzii este specifică perioadei premergătoare comunismului, în virtutea gradului mare de gestionare a dreptului la pădure de

către țărani, relația dintre obște și pădure fiind neintermediată. Vechii obșteni, printr-o raportare retrospectivă la instituția obștii, depășind cadrele unei simple administrări a pădurii, au o conștiință puternică și o identitate conferită în virtutea unei tradiții istorice. Dreptul este considerat ca și ceva dat, ce li se cuvine în mod natural, nefiind dobândit în urma retrocedării, ci apărând pe fondul unei continuități istorice, prin Legea Lupu confirmându-se ceea ce aparținea în mod natural obșteanului. În acest context, obștea apare ca instituție comunitară, ceea ce conferă legitimitate instituției obștii, precum și identitate comunitară: „obștea noastră e pădurea noastră pe care o stăpânim din moși strămoși, știm limitele, le-au stabilit oamenii în vârstă, și ăștia le respectă, dar le exploatează” (L.V., cenzor obște, 47 de ani, sat Hăulișca). Printr-o raportare istorică și atribuind obștii și alte funcții decât cele exclusiv administrative, ea este percepută ca având o puternică semnificație socială, de menținere a unei identității colective.

Redobândirea proprietății după Revoluție reprezintă nivelul maximei confuzii în raport cu proprietatea. Confuzia se datorează statului, perceput ca un al doilea proprietar al pădurii. Alt factor care contribuie la ambiguitatea statutului obșteanului se referă la lipsa de control și imposibilitatea valorificării lemnului, ca în perioada interbelică când se constituia într-o sursă suplimentară de venit. Constituirea noii structuri administrative, care funcționează într-un cadru având la bază principii birocratice, creează impresia unui puternic intervenționism statal: „Banii se duc unde se duc și nu merg aici, în interesul obștii ca dincolo [în alte obști, n.n.]; statul, trebuie să intervină și statul” (L.V., cenzor obște, 47 de ani, sat Hăulișca). Există situații când relația dintre obște și stat

este văzută ca una de subordonare în raport cu statul: „Suntem proprietari pe jumătate, nu mai suntem integrali cum am fost înainte de perioada comunistă. Proprietari ca ordine. Atunci eram liberi, de capul nostru” (S.I., pensionar, de 75 ani, sat Hăulișca).

Există o altă categorie a obștenilor, care nu înțeleg rațiunile înființării obștii, percepend-o ca pe o instituție a statului care furnizează gratuit lemne: „Vreau să vă spun că și în momentul actual sunt oameni care nu prea știu exact ce înseamnă obștea asta și care ar fi..., ei știu simplu că i se dă și lui 2,3 metri, ce li se dă, și cam atâta știu practic”(B.C., președinte de obște, 36 de ani, sat Păulești). Neconștientizarea și lipsa de interes se pot datora și preluării de către structura administrativă a întregii responsabilități în raport cu pădurea, obșteanul apărând ca un simplu beneficiar cu obligația minimală de a respecta regimul silvic. Una dintre obiecțiile menționate cu preponderență se referă la ocoalele silvice, care de la Revoluție încoace nu s-au mai ocupat de lucrări de reîmpădurire. În această situație drumul obștii este oarecum previzibil, așa cum se stipulează și în Legea Lupu: în lipsa obiectului de administrat, obștea se dizolvă. Cei care ocupă funcții administrative sunt conștienți de acest lucru, la întrebarea „Dar dacă responsabilitatea reîmpăduririi aparține Ocolului, în cazul în care nu se întâmplă lucrul acesta, de ce pică vina pe obște și de ce o să dispară obștea?” răspunzând „Pentru că n-o să mai fie ce să exploateze”(L.V., cenzor obște, 47 de ani, sat Hăulișca).

În continuare, vom vorbi de un alt tip al obșteanului, cel cu responsabilități administrative care valorizează obștea numai din perspectiva unei finalități practice, fără a-i surprinde decât vag valoarea istorică. Președintele de obște din satul

Păulești ne vorbea despre înființarea obștii, nu de reînființarea ei, element ce sugerează că această instituție este percepută oarecum decupată de trecutul ei: „Era un început pe care nu-l cunoștea nimeni, nici eu nu-l cunoșteam, chiar dacă eram aproape de hârtie” (B.C., președinte de obște, 37 de ani, sat Păulești). În comuna Păulești gradul de intervenționism al statului este mult mai redus în virtutea aderării a opt obști care au constituit un ocol privat, subordonat acesteia. Din această asociație fac parte satele: Păulești, Vidra, Hăulișca, Nistorești, Negrilești, Vizantea, Vișoara, Coza. „...Ocolul silvic de stat Tulnici n-are nici o treabă, noi le-am plătit, cum le plătim și acuma și atunci le plăteam pază și administrare, numai s-a impus să fie ocol privat pentru că deja ocolul Tulnici nu avea nici un metru de suprafață de stat; de fapt, să nu mint, drumurile forestiere sunt ale statului.” (B.C., președinte de obște, 36 de ani, sat Păulești) Întrebat ce înseamnă calitatea de obștean, ceea ce a dominat discursul președintelui a fost dimensiunea practică axată pe modul în care pot fi obținute anumite avantaje pentru comunitate, cum se poate dezvolta satul de pe urma obștii. Dezvoltarea în acest caz viza mici investiții în infrastructură, și nu ceva temeinic, de tipul atragerii unor investitori în scopul valorificării potențialului zonei. Se mai observă faptul că ambiguitatea și lipsa de cunoaștere din faza incipientă persistă și, actualmente, acest reprezentant al obștii neștiind exact care ar fi mijloacele necesare de valorificare a dreptului comun de proprietate.

Caracteristicile menționate mai sus le întâlnim în general la această categorie a obșteanului, denotând o lipsă profundă de cunoaștere a semnificației socioistorice a instituției obștii. Categoria celor cu funcții administrative se împarte în două: cei fără repere istorice, cum este cazul multor

reprezentanți ai obștii, și cei cu un atașament puternic față de memoria socială a Vrancei. Aceștia au o dublă reprezentare asupra obștii: retrospectivă și prospectivă. Chiar dacă nu au trăit perioada interbelică, ei au recuperat memoria obștii din această perioadă, de la bătrânii din sat, dar și din lecturi.

Obșteanul cu funcții administrative, fără o viziune socioistorică asupra obștii, este subiectul unei confuzii, dar de alt tip, al cărei obiect nu rezultă dintr-o viziune comparativă, ca și în cazul primei categorii. Fiind o instituție, reînființată pentru unii și înființată pentru alții, cei cu funcții administrative, și în special președinții de obște, sunt blocați într-un orizont lipsit de orice perspectivă de valorificare a proprietății colective în sensul satisfacerii unor profunde nevoi sociale. Întrebat despre rolul pe care obștea îl poate juca în atragerea unor investitori în zonă, președintele obștii a spus că „la capitolul ăsta nu știu, deși mi-aș fi dorit să prindem noi vreun proiect din ăsta, că ar fi indicat să facem pași înainte, noi ne-am propus de la înființare să facem și puțină exploatare” (B.C., președinte de obște, de 36 ani, sat Păulești).

Cunoscând care sunt mecanismele de funcționare a obștii și modul în care statul își exercită efectiv controlul, reprezentanții obștii desemnați de sat asistă și trăiesc cel mai acut procesul de destrămare al obștilor: „Ultima formă a proprietății indivize se află într-un continuu declin?” „Asta da. În definitiv s-a urmărit sistematic distrugerea obștilor și le distrug până la urmă” (L.V., cenzor obște, 46 ani, sat Hăulișca). „Dacă după patru ani ești la jumătatea râpei...eu am zis 10 ani, dar am zis mult, cam în timpul unui mandat, la următorul mandat deja s-au falimentat, pădurile trec în proprietatea statului. La noi mai e o chestie pe care obșteanul nu

o conștientizează, japonezul mă plătește pe mine, vin banii de la Guvernul României pentru plantări și nu se plantează nimic, de 4 ani de zile, de 5 ani.” (C.B., secretar obște, 53 de ani, sat Păulești)

Tipurile obșteanului pe care le-am descris ilustrează modul în care este percepută obștea în relația cu statul și proprietatea. Am construit mai multe tipuri ale obșteanului în funcție de aceste variabile. Prima categorie creată este cea a obștenului cu raportare istorică și cu o viziune prospectivă limitată de ambiguitate și incertitudine, din aceasta făcând parte cu preponderență localnicii cu vârste mai înaintate. Cea de-a doua categorie este a celor care nu întâmpină confuzii de percepere a raportului cu proprietatea obștească în indiviziune, conștiința proprietății acestora fiind una slabă, conferită numai de gratuitățile anuale primite de la obște. Nu putem afirma cu certitudine că tipurile conturate le reflectă în totalitate pe cele reale, ținând cont de limitele procedeelelor folosite. Am considerat că este necesară realizarea de interviuri cu categorii cât mai diverse ale obștenilor pentru a putea surprinde eterogenitatea punctelor de vedere. Din păcate, datorită îmbătrânirii populației, generată și de fenomenul migrației internaționale, nu am putut realiza interviuri și cu obșteni tineri.

Vizând cazul a două obști, Păulești și Hăulișca, și cu referire într-o mai mică măsură la cea mai mare obște din Țara Vrancei, Tulnici, nu am surprins diferențe semnificative, ci doar o tendință de considerare a propriei obști ca fiind mai precar gestionată în raport cu celelalte. De asemenea, este mereu invocat faptul că președinții de obște, în afară de satul Păulești, nu au studii de silvicultură, ceea ce afectează negativ bunul mers al instituției. Modul de administrare nu este în mod obligatoriu condiționat de pregătirea

organelor de conducere, ci este rezultatul mai multor factori aflați într-o relație de interdependență.

Concluzii

Proprietatea forestieră în indiviziune a fost și rămâne în continuare factorul care a conferit continuitate instituției obștii. În afara acestui caracter, cutumele, chiar dacă își pierd din autoritate, constituie elementul cel mai semnificativ de la care se revendică obștea în permanență când apar elemente neautohtone cu anumite interese. Reglementarea statutului obștii a apărut ca reacție la procesele de infiltrare a unor elemente din exterior, de tipul celor prezentate în secțiunea de istorie a obștii. Indiferent că a fost vorba de procese de aservire sau de alte fenomene de pătrundere în obște, structurile neautohtone nu au putut neglija realitatea din interiorul acestor colectivități umane. Obștea, ca instituție comunitară, în faza ei arhaică, reglementa raporturile din interiorul comunității, valoarea ei socială evidențiindu-se în perioada medievală când au avut loc procesele de aservire feudală, ea reglementând raporturile Vrancei cu exteriorul, cu autoritatea boierească și domnească. Vrancea și-a păstrat calitatea de „Republică liberă țărănească” datorită acestei entități, care a reprodus și a impus, inițial într-o formă nescrisă, iar ulterior prin reglementări oficiale, respectarea unor norme clare.

În anumite perioade istorice obștea a reprezentat un important factor de menținere a autonomiei și independenței Vrancei; actualmente, atribuțiile ei restrângându-se, a scăzut și semnificația ei socioistorică.

Chiar dacă percepțiile obștenilor sunt diferențiate în funcție de variabilele prezentate, tendința generală este de considerare a acesteia ca orice instituție de stat, cum ar fi primăria, care nu conferă specificitate Țării Vrancei. Asistăm la un fenomen de „secularizare”, de întărire a poziției statului în societate pe fondul retragerii instituțiilor tradiționale. Obiceiul pământului este substituit de normele juridice moderne, fapt care constituie declinul acestei instituții. Acest declin poate fi datorat și imposibilității de gestionare de către obșteni a patrimoniului rămas devălmaș, imposibilitate generată de ambiguitatea și incertitudinea care a caracterizat obștea din momentul reînființării ei, în plan formal, confuziei generalizate existente la nivelul comunității, în plan informal.

Prin studiul obștilor devălmașe zona Vrancei ne oferă prilejul să asistăm la o potențială formă de ieșire din indiviziune a proprietății devălmașe. Ce anume a generat aceste procese, am argumentat pe parcursul acestui studiu. Reconstituind drumul obștii încă din perioada devălmășiei absolute și până în momentul de față, din perspectiva istoricilor și sociologilor, dar și din cea a obștenilor, putem anticipa într-o oarecare măsură care va fi drumul acestei instituții. Am observat că sentimentul proprietății este variabil în funcție de gradul de implicare a statului în activitatea forestieră, dar este condiționat și de modul în care fiecare se autopercepe ca proprietar. Schimbarea sentimentului de proprietate apare pe fondul restructurării percepției asupra libertății, statul și libertatea constituind repere cu ajutorul cărora poate fi măsurat acest sentiment.

Notă

1. Cercetare realizată cu sprijinul Facultății de Sociologie în vara anului 2004 împreună cu doctorand Monica Vasile și cu o echipă de studenți din cadrul aceleiași facultăți.

Bibliografie

- Șandru, D. (1989). Obștile de arendare din România. Iași, Extras din *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol”*. XXVI/1, 325-344.
- Stahl, P. (2002). *Cum s-a stins Țara Vrancei*. București: Paideia.
- Stahl, P. (1999). *Povestiri din satele de altădată*. București: Nemira.
- Stahl, H.H. (1998). *Contribuții la studiul satelor devălmașe*. București: Cartea Românească.
- Iosa, M. (2003). *Obștea țărănească în secolul al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea*. București: Editura Academiei.
- Iorga, N. (1921). *Vrancea și vrâncenii*, Conferința anuală pentru cercul studenților putneni în ziua de 5 martie 1921: Cultura Neamului Românesc.
- Panaiteanu, P.P. (1964). *Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova, Orânduirea Feudală*. București: Editura Academiei.
- Cernescu, T. (1949). Istoricul pădurilor composesorale din Ardeal și dispozițiile legislației silvice în legătură cu administrarea lor. Extras din *Revista Pădurilor*, Bucovina, an 52, nr. 2 (1949).
- Caramelia, V.V. (1943). Composesoratele de foști iobagi din Țara Oltului, sistemul juridic consuetudinar genealogic. Extras din *Revista de Sociologie Românească*, an V, Nr. 1-6 (1943).

Abstract

The article puts forth a socio-historical analysis of the “obști devălmașe” (Romanian forms of collective, joint property) in two villages from the Putna Valley, namely Păulești and Hăulișca. The study is structured into three parts: the obște before 1900, the obște between 1900-1948, the communist period and the one after the retrocession of woodlands and pastures as according to the Lupu 1 Law of January the 1st 2000. During the aforementioned historical periods of time, the principles of functioning of the obște institution are described, as well as the changes occurring in its structure. In addition, the study is focused also on the measurement of the feeling of collective property in joint severalty.

Primit la redacție: septembrie 2005